

Magdalena Junová: Pojetí náboženství v textech významných českožidovských myslitelů

Diplomová práce

Posudek vedoucího práce

Předložená práce není typickou religionistickou prací ve smyslu reflexe nějakého náboženského fenoménu nebo náboženské zkušenosti, ale je „reflexí reflexe“ vlastní náboženské tradice českožidovských spisovatelů, myslitelů a kulturních a politických aktivistů, jak je možné ji zmapovat v jejich zachovaných pracích, ať odborné či beletristické povahy. Autorka vychází ze znalosti úctyhodného množství pramenů, zejména českožidovských periodik, antologií, odborných monografií a literárních děl povětšinou z období první republiky; z velmi dobrých a opodstatněných důvodů nepoužívá (snad s jednou výjimkou) svědectví pamětníků, zachovaná třeba v projektu USC Shoah Foundation nebo v české sbírce orální historie pod záštitou Židovského muzea v Praze. Samotná práce má několik vrstev, které na sebe navazují, vzájemně se doplňují a dohromady poskytují velmi plastický obraz nejen onoho specifického fenoménu, kterým bylo českožidovské hnutí, ale zejména vnímání dějinné a existenciální role náboženství, se kterým se museli jednotliví představitelé tohoto hnutí potýkat a vyrovnávat. Základní rovina, ze které celá práce vychází, je zachycení historických a ideologických vlivů na české židovství po vzniku ČSR: obecná tendence odklonu od institucionalizovaného náboženství, Masarykova etická koncepce náboženství a „ideálů humanitních“, problém asimilace a židovské identity (spor „nacionalistických“ sionistů se zastánci asimilace k češství, resp. němečtví), napětí mezi tradicionalisty a „modernisty“ (ortodoxie *versus* liberálové), kontrast mezi vesnickým a městským židovským obyvatelstvem, mezi centrálními částmi Československa a jeho tehdejší nejvýchodnější výspou, Podkarpatskou Rusí. Další rovina práce se zabývá konfrontací českožidovského liberálního židovství s vlastní ortodoxií a křesťanstvím v jeho institucionální a existenciální rovině a hledáním smyslu židovské náboženské tradice se silným důrazem na její univerzalitu, mravnost a citovost; jako červená nit se většinou prací českožidovských autorů vine snaha o extrahování trestí vlastní tradice v podobě „čistého náboženství“. Poslední rovina předložené práce se pak snaží ukázat literární obrazy jednak obecního náboženského života Židů, zejména na českém venkově, jednak individuální a rodinné zbožnosti. Kromě stručného závěru a obsáhlé bibliografie autorka velmi záslužně přidala na konci medailonky hlavních představitelů českožidovského hnutí.

1) Struktura argumentace.

Jak bylo řečeno výše, práce má přehlednou strukturu, jednotlivé části tvoří dohromady velmi kompaktní, ale vnitřně členěný celek. Argumentace vychází důsledně z výchozích premis, dá se dobře sledovat; drobným problémem, který je zřejmě důsledkem obsáhlosti práce, je občasné opakování některých motivů, což autorka sama reflektuje. Na druhé straně je v textu možná příliš mnoho odkazů k budoucím kapitolám (ve formě „tím se budu zabývat v kapitole xx“); je pravda, že řada především moderních autorů tyto vsuvky používá, nemohu se však zbavit dojmu, že místo zlepšení orientace spíše matou a narušují plynulost četby. To však samozřejmě práci nic neubírá na její obsahové kvalitě.

7 bodů

2) Formální úroveň.

Po formální stránce je práce velmi dobře zpracovaná, jazykově a stylisticky vytříbená. Kromě drobných překlepů a přehlédnutí nejsou v textu chyby, jen výjimečně čtenář narazí na porušené, případně nesrozumitelné vyjádření, např.: „... spatřoval v Janu Amosi Komenském téměř židovskému mudrce“ (s. 34); „skloubení staré zbožnosti a novým dějinným světem“ (s.35); „...rodiče byli důrazně varováni, aby náboženskou výchovy (sic) svých dětí svěřili výhradně neortodoxním učitelům, jejichž způsob výuky se zásadně protivil českožidovským představám o náboženském vzdělání a děti takto vychované uzavírá opětovně do „skleníku““ (s. 38); „treffe“ (místo trejfe, s. 45). Poněkud nečesky mi zní formulace „za jejich porušení bylo dětem hroženo „umřením do rána““ (s. 57-58, kurzíva moje). V životopisných medailonech chybí na s. 81 konec článku o Jindřichu Kohnovi, najdeme jej až na s. 83, po Edvardu Ledererovi. Ještě k poznámkám pod čarou: někdy se zbytečně opakuje celý odkaz, stačilo by *ibid.* nebo *cit. d.*

7 bodů

3) Práce s prameny.

Autorka využívá pozoruhodné množství primárních zdrojů, včetně archivních materiálů, rovněž prací sekundárních, zejména z poslední doby.

8 bodů

4) Vlastní přínos.

Práce je velmi fundovaným rozbořem primárních zdrojů a prozrazuje dobře vyvinutý akademický „sitzfleisch“ autorky. Ta v práci zároveň nabízí dobře podložený a svým způsobem původní pohled na předloženou problematiku způsobem, který nemá pouhou antikvární hodnotu, ale je podle mého názoru schopen promluvit i do situace současného člověka.

8 bodů

5) Obecný přesah práce.

S odvoláním na předchozí článek tohoto hodnocení považuji tuto práci za velmi zajímavou i pro širší akademickou, ale nejen akademickou obec. Nejde totiž jen o historicko-kompilační stránku, ale témata, která práce nabízí, mají i svou existenciální stránku a jako taková jsou svým způsobem nadčasová.

8 bodů

Celkem: 38 bodů

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit *výborně*.

V Praze dne 3.9.2013

PhDr. Milan Lyčka, Ph.D.

